

Сторчак Ганна

студентка,

Коваль Олена

к.е.н., доцент

Вінницький національний аграрний університет

м. Вінниця

ТРАНСАКЦІЙНІ ВИТРАТИ ЯК ОБ'ЄКТ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Ефективне управління є основою успішного розвитку підприємств. В наш час вони функціонують в умовах жорсткої конкуренції, невизначеності та ризику, постійного пошуку ділових партнерів, укладання нових угод, захисту своїх майнових прав і так далі. І в цьому випадку будь-яка ділова активність підприємств не відбувається без трансакційних витрат, вони є присутніми від дати створення підприємства і аж до його ліквідації, а в окремих випадках можуть стати причиною банкрутства підприємства. Тому дослідження їх сутності, класифікації та основних концепцій управлінського обліку є досить важливим на сучасному розвитку економіки.

В Україні проблема сутності і економічної природи згаданих витрат досліджувалась такими економістами як Архієреєвим С.І., Садовською І.Б. і Ющакон Ж. На потребу наукових досліджень у напрямку управлінського обліку трансакційних витрат неодноразово наголошував і Кірейцев Г.Г.

В економічній літературі є декілька визначень досліджуваних витрат:

- ресурси, які використовуються для встановлення і збереження прав власності, вони включають ресурси, які використовуються без дозволу прав власності, плюс будь-які повні витрати, що виходять з будь-якого потенціалу або реального захисту;
- будь-які витрати, пов'язані з координацією та взаємодією економічних суб'єктів;
- усі витрати, пов'язані з обміном та захистом правочинностей [1].

Трансакційні витрати носять інформаційний характер і виникають внаслідок подолання економічними суб'єктами непрозорої інформації. Відповідно, розмір таких витрат залежить від рівня прозорості інформаційного середовища, який визначається з одного боку, змінами у структурах, а з іншого – намірами економічних суб'єктів щодо своєї участі в цих структурах і бажаного ступеня трансакційної активності. Мінімізація сумарних трансакційних витрат є головним завданням оптимізації трансакційної активності підприємств [3].

Традиційний бухгалтерський облік не виділяє згадувані витрати окремою групою витрат і здебільшого відображає їх в складі

СЕКЦІЯ 3
Управлінський облік як підсистема сучасного менеджменту
та проблеми управління витратами

адміністративних або збутових. Це негативно впливає на процес прийняття управлінських рішень щодо них, тому завдання класифікації та узагальнення інформації щодо таких витрат, пропонуємо надати управлінському обліку через систему бюджетування, контролю за їх величиною і доцільністю, а також оперативного управлінського аналізу.

Серед різних підходів до класифікації досліджуваних витрат, нами було виділено два основних їх види: що виникають на передконтрактній і післяконтрактній стадіях, кожний з яких по-своєму відбиває проблеми обміну і є особливим об'єктом управління [2].

Для забезпечення ефективного керування трансакційними витратами на підприємстві має бути організоване відповідне інформаційне забезпечення, що дасть змогу приймати правильні управлінські рішення. Така система має включати планування, облік, аналіз і контроль [4].

Доповненням сучасних концепцій управлінського обліку має стати орієнтація на управління трансакціями. Така модель передбачає наступні дії:

- використання облікової інформації за двома напрямками – до центрів відповідальності і до центру регулятивних схем структур господарського і державного управління;
- визнання двох основоположних концепцій вартості – трудової теорії вартості та маржиналізму (граничної корисності благ);
- розробку методології обліку трансакційних витрат, обумовлених дефіцитом інформації, невизначеністю та ризиками;
- класифікацію трансакційних витрат з точки зору обмежених ресурсів і власних інтересів;
- контроль і оцінку ефективності здійснення трансакцій [2].

Отже, із викладеного вище, можна зробити висновок, що на сучасному етапі розвитку жодне підприємство не може обійтись без трансакційних витрат, тому дослідження їх сутності є досить важливим. Оскільки У традиційному бухгалтерському обліку такі витрати не виділені як окрема група витрат, тому це варто зробити в управлінському обліку через систему бюджетування, контролю та оперативного управлінського аналізу.

Впровадження наведеної вище концептуальної моделі сприятиме зацікавленню користувачів інформацією про трансакційні витрати, які здійснюють підприємства у процесі посилення економічної глобалізації; проведення системного аналізу їх характеру, структури та динаміки з метою посилення управління ними.

Список використаних джерел

1. Архиреев С. И. Трансакционные издержки и неравенство в

умовлях рыночної трансформації : монографія / С. И. Архиреев. – Харків : Бизнес Информ, 2000. – 288 с.

2. Кирейцев Г.Г. Глобалізація економіки і уніфікація методології бухгалтерського учета / Г. Г. Кирейцев : науч. доклад. – Изд. 2-е, перераб. и доп. – Житомир : ЖГТУ, 2008. – 76 с.

3. Садовська І.Б. Сутність та класифікація трансакційних витрат як об'єкта обліку / І.Б. Садовська // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – 2009. - №27. – С. 116-119.

4. Ющак Ж. Внутрішній контроль трансакційних витрат в системі управління: організаційно-методичне забезпечення / Ж. Ющак // Економічний аналіз. – 2010. - №6. – С.540-543.

Сушарник Ярослав
аспірант

Подільський державний аграрно-технічний університет
м. Кам'янець–Подільський

ДО ПИТАННЯ ІСТОРІЇ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ ВИТРАТ

Месопотамія велику увагу приділяла питанням обліку оплати праці. Потужну спробу впорядкування системи розрахунків зробив знаменитий вавилонський цар Хаммурапі, який створив звід законів, що дійшов до наших часів. У ньому вказувалися розміри оплати праці з диференціацією різних видів робіт і послуг [3, с.24].

Згідно статті 257 Закону Хамурапі «Якщо чоловік найняв орача, то він повинен йому платити по 8 гурів зерна за 1 рік» [8, с. 257]. Працедавець зобов'язувався сплатити заробітну плату орачу в розмірі 2020,8 л. зерна за рік.

Давньогрецькі економісти приділяли особливу увагу попередньому кошторисі витрат. Філодем опирався в своїх міркуваннях на думку Арістотеля про користь розподілу витрат по місяцях, але сам вважав, що "безглуздо розподіляти на кожен місяць і зводити на кожен рік з постійною рівномірністю" [7, с.131].

Особлива увага привертається питаннями ведення обліку витрат за часів Еллінізму. До наших часів дійшла переписка управляючого Зенона. Зокрема, з впровадженням і розвитком вівчарства Зенон намагався залучити ткачів до Філадельфії. Ткачі готові були оселитися в Філадельфії і працювати з – за умов: розчісування та миття – один талант льону, один